

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3111/2015. (VI. 23.) AB HATÁROZATA**bírói kezdeményezés elutasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének vizsgálataira irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 24/C. §-a és 24/D. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 24/C. §-a és 24/D. §-a nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

Indokolás

I.

[1] 1. Közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az eljárása felfüggesztése mellett 4.K.27.273/2014/2. számú végzésében az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte. A bíróság az előtte folyamatban lévő ügyben az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 24/C. §-a és 24/D. §-a alaptörvény-ellenességét és nemzetközi szerződésbe ütközését észlelte. Az Art. e szabályai az adóregisztrációs eljárásról szólnak.

[2] 1.1. Az adóregisztrációs eljárás az újonnan alakult társas vállalkozások első, vagy a működő vállalkozások változás nyomán státuszt nyert vezető tisztségviselőinek és képviseleti joggal, vagy 50%-os szavazati joggal rendelkező tagjainak adózói előéletét vizsgáló eljárás. Eredményképpen az adószám megállapítása megtagadható, vagy a vállalkozás adószáma törölhető. Az adóregisztrációs eljárás célja, hogy meghatározott kritériumoknak megfelelő személyek új adózó alapításában, vagy működésében meghatározott körülmények fennállásáig, vagy meghatározott ideig ne vehessenek részt. Az eljárás azokat a személyeket érinti, akik magatartásukkal korábban hozzájárultak ahhoz,

- hogy olyan adózók, amelyek az adóhatósághoz történő bejelentkezési kötelezettségüknek a cégbírósághoz intézett bejegyzés iránti kérelem és mellékletei benyújtásával tesznek eleget, jelentős adótartozást halmozzanak fel, jelentős jogsértést kövessenek el, vagy elérhetetlenné váljanak az adóhatóság számára.
- [3] A cél elérése érdekében az adóhatóság az adózó adószámának megállapítását megelőzően megvizsgálja, hogy fennáll-e olyan, a törvényhelyben felsorolt kizáró ok az adózó vezető tisztségviselőjével, képviselőre jogosult tagjával, vagy korlátolt felelősségű társaság, zártkörűen működő részvénytársaság esetében az 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal rendelkező tagjával, vagy részvényesével szemben, amely az adószám megállapításának akadályát képezi. Az akadály fennállása esetén az adóhatóság az adószám megállapítását megtagadja.
- [4] Az adóregisztrációs eljárás része, hogy abban az esetben, ha az adózó vezető tisztségviselőjének, illetve tagjának személyében bekövetkezett változással bejegyzett új vezető tisztségviselővel, vagy taggal szemben áll fenn az adószám megállapításának akadályát képező kizáró ok, az adóhatóság először felszólítja az adózót az akadály megszüntetésére, ennek elmaradása esetén az adószám felfüggesztése nélkül az Art. 24/A. §-a szerint jár el, az adózó adószámát törli és vele szemben az ebben a §-ban meghatározott módon fellép.
- [5] A törvény a tartozást felhalmozó adózók vezető tisztségviselőit, tagjait, részvényeseit illetően lehetőséget biztosít a törvényben felsorolt esetekben és módon a fenti jogkövetkezmények elhárítására.
- [6] 1.2. Az indítványra okot adó ügy, az első- és másodfokú hatósági határozat, valamint a terjedelmes alkotmányjogi érvelést is tartalmazó keresetlevél, továbbá a hatóság érdemi nyilatkozata részletes ismertetését követően a bíróság azt kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Art. 24/C. §-a és 24/D. §-a vonatkozásában, hogy ezen rendelkezések az Alaptörvénybe, illetve részben nemzetközi szerződésbe ütköznek.
- [7] 1.2.1. Az indítvány utalt az Alaptörvény M) cikkére, amelynek értelmében Magyarország gazdasága az értékkeremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik; továbbá Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit, fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait. A bírói kezdeményezés szerint ezzel szemben a sérelmezett és vizsgálni kért szabályok jelenlegi szövegezésükben nem csupán a jogszerűtlen és rosszhiszemű, nemcsak a felróható magatartás következtében felhalmozott adótartozást sújtják súlyos szankcióval, azzal, hogy a vállalkozási szférából részlegesen kizárják az érintett személyeket.

- [8] A bírói kezdeményezés hivatkozik a 31/1998. (VI. 25.) AB határozat indokolásának V. pontjára: „Noha az államnak a piacgazdaság viszonyai között is meg van az a joga, hogy jogszabályok segítségével beavatkozzék a gazdasági folyamatokba, ez irányú joga nem korlátlan. Az semmiképpen sem tartozik bele, hogy a piacgazdaság tényleges viszonyait figyelmen kívül hagyva a rosszhiszeműség vélelméből kiindulva tetszése szerint szabályozza a gazdasági életet, tekintet nélkül arra, hogy a kellően át nem gondolt szabályzás kiket és milyen mértékben sújt joghátránnyal.” Az indítvány szerint ezzel nem áll összhangban a jelenlegi jogszabály megszővegezése, mert az eleve vélelmezi az érintett személy rosszhiszeműségét, a jogellenességét és emellett az érintett személyre telepíti az ellenbizonyítás terhét, amelyet rendkívül szűk körben tesz csak lehetővé. A bírói kezdeményezés szerint mindezek alapján a hivatkozott rendelkezések sértik az Alaptörvény M) cikkében megfogalmazott normatív rendelkezést.
- [9] 1.2.2. A bírói kezdeményezés szerint a hivatkozott rendelkezések nem harmonizálnak az Európai Unió szabályaival sem.
- [10] Ebben a körben a bíróság azzal érvelt, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) létrehozta az EU belső piacát, az EUMSZ 26. cikk (2) bekezdése értelmében a belső piac egy olyan belső határok nélküli térség, amelyben biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása. Ennek szellemében az adózót, aki társas vállalkozásként működik, megilletik az ún. belső piaci szabadságok és ezen belül is az áruk szabad mozgásához és a szolgáltatásnyújtás szabadságához fűződő közvetlenül hatályos jogosultságok. Így jogosult maga megválasztani azon személyeket, akikkel a gazdasági tevékenységét meg kívánja valósítani, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. A feketegazdaság elleni küzdelem nyomós közérdek, ez indokolja az Art. 24/C. §-a szerinti korlátozást. Az ilyen korlátozás vagy kizárás lehet jogszerű még abban az esetben is, ha esetleg korlátozza a belső piaci szabadságok gyakorlását, feltéve, hogy ez a korlátozás vagy kizárás nyomós közérdeken alapul. Ehhez képest azonban az Art. 24/C. és 24/D. §-ai aránytalanul korlátozzák a magánszemélyek belső piaci szabadságainak gyakorlását, mert olyan esetekben is kizárják és korlátozzák a belső piaci működést, amikor semmiféle jogellenes, vagy rosszhiszemű magatartás nem kapcsolható az érintett személyhez. Az Art. hivatkozott szakaszai lehetőséget biztosítanak az érintettnek a jogkövetkezmények alóli kimentésre, ugyanakkor ez a kimentés csupán formális, hiszen még az a magánszemély sem tudja kimenteni magát, akinek a korábbi adótartozás felhalmozása egyáltalán nem róható fel, tekintettel arra, hogy az Art. hivatkozott szakaszai

alapján az adóhatóság az érintett személy vonatkozásában a felróhatóságot, jogellenességet nem is vizsgálhatja. Ezért e jogi szabályzás alkotmánysértő és az európai joggal is összeegyeztethetetlen.

- [11] 1.3. A bíróság indítványozza azt is, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg az Art. 24/C. §-át és 24/D. §-át abból a szempontból, hogy azok megfelelnek-e az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésének, az E cikk (2)–(3) bekezdésének, valamint a XII. cikk (1) bekezdésének.
- [12] Az Alkotmánybíróság az indítványt tartalma szerint bírálta el.
- [13] A bírói kezdeményezésből kitűnik, hogy az elsőfokú közigazgatási hatóság az indítványra okot adó konkrét ügyben az Art. 24/C. § (1) bekezdését és 24/C. § (2) bekezdés *a*) pontja *aa*) pontját alkalmazta, a másodfokú hatóság pedig megállapította, hogy a kimentési kérelem nem felelt meg az Art. 24/C. § (5)–(8), illetve (12) bekezdésének, valamint a 24/D. §-ban foglaltaknak.
- [14] 2. A nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja szerinti hatásköre. Az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.
- [15] Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja szerint az Alkotmánybíróság „bírói kezdeményezésre soron kívül, de legkésőbb kilencven napon belül felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvény-nyel való összhangját”.
- [16] A jelen esetben a bírói kezdeményezés az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangja felülvizsgálására is irányul. Ezért az Alkotmánybíróságnak soron kívül kellett eljárnia.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény felhívott rendelkezése:

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

[18] 2. Az EUMSZ érintett szabálya szerint:

„26. cikk (1) Az Unió a Szerződések vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően meghozza a belső piac létrehozásához, illetve működésének biztosításához szükséges intézkedéseket.

(2) A belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.

(3) A Tanács a Bizottság javaslata alapján meghatározza az összes érintett ágazat kiegyensúlyozott fejlődésének biztosításához szükséges iránymutatásokat és feltételeket.”

[19] 3. Az Art. támadott rendelkezései szerint:

„24/C. § (1) Az állami adóhatóság a 17. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti adózók adószámának megállapítását megelőzően a 16. § (3) bekezdése szerint bejelentett adatok és az állami adóhatóság nyilvántartásában szereplő adatok egybevetésével, a 17. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti bejelentést követően megvizsgálja, hogy fennáll-e az adószám megállapításának (2) bekezdésben meghatározott valamely akadály.

(2) Az állami adóhatóság az adószám megállapítását megtagadja, ha az adózó vezető tisztségviselője, képviselőre jogosult tagja, vagy korlátolt felelősségű társaság, zártkörűen működő részvénytársaság esetében az 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagja, vagy részvényese, egyszemélyes gazdasági társaság esetében a tag vagy részvényes (e § alkalmazásában a továbbiakban: tag)

a) olyan, a 17. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti más adózó jelenlegi, vagy volt vezető tisztségviselője, vagy tagja, amely

aa) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napján az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 180 napon keresztül folyamatosan fennálló, 15 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók esetében 30 millió forintot meghaladó adótartozással rendelkezik feltéve, hogy a más adózóban fennálló vezető tisztségviselői, vagy tagi jogviszony az adótartozás folyamatos fennállásának 180. napját megelőző 180. napon, vagy azt követően bármelyik napon fennállt, vagy

ab) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napját megelőző 5 éven belül az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 15 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező

adózők esetében 30 millió forintot meghaladó adó tartozással jogtód nélkül szűnt meg, feltéve, hogy a más adózőban fennálló vezető tisztségviselői, vagy tagi jogviszony a felszámolás vagy a kényszertörlési eljárás kezdő napját megelőző 180. napon, illetve azt követően bármelyik nap fennállt, vagy

ac) adószámát az állami adóhatóság az adószám megállapítására irányuló kérelem benyújtásának napját megelőző 5 éven belül az adószám 24/A. § szerinti felfüggesztését, követően, vagy a 24/B. § szerint, illetve a 24/D. § (2), illetve a 24/F. § (6) bekezdésében felsorolt okból, az ott meghatározott eljárásban jogerősen törölte feltéve, hogy a más adózőban fennálló vezető tisztségviselői, vagy tagi jogviszonya az adószám törlését kimondó jogerős határozat meghozatalának napján, vagy azt követően bármelyik nap fennállt,

b) az adószám megállapítása iránti kérelem benyújtásának napján az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 180 napon keresztül folyamatosan fennálló, 15 millió forintot, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózők esetében 30 millió forintot meghaladó adó tartozással rendelkeznek.

(2a) A (2) bekezdés a) pont aa) alpontja és b) pontja alkalmazásában nem tekinthető fennálló adó tartozásnak az adó tartozás azon része, amely jogerős adóhatósági határozaton alapul feltéve, hogy a határozat bírósági felülvizsgálatának megindítására nyitva álló határidő még nem telt el, vagy az adóző által kezdeményezett, a határozat felülvizsgálatára irányuló bírósági eljárás jogerősen még nem zárult le. Ebben az esetben az adóhatósági határozaton alapuló adó tartozás a bírósági felülvizsgálat megindítására nyitva álló határidő eredménytelen lejártát követő naptól, illetve a bírósági eljárás jogerős lezárását követő naptól tekinthető fennállóknak.

(2b) A (2) bekezdés a) pont ab) alpontja alkalmazása szempontjából adó tartozásnak minősül az adóhatóság által a csődeljárási és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 80. §-a szerint engedményezett, valamint a bejelenteni mellőzött vagy lemondással érintett követelés is.

(3) A (2) bekezdés ac) pontja alkalmazásában nem tekinthető jogerősnek az adószám törlését kimondó határozata, ha a bírósági felülvizsgálat megindítására nyitva álló határidő még nem telt el, illetőleg az adóző által kezdeményezett, a határozat felülvizsgálatára irányuló bírósági eljárás jogerősen nem zárult le.

(4) Amennyiben az állami adóhatóság az adószám megállapítását a (2) bekezdés szerint megtagadta, az a vezető tisztségviselő, vagy tag, akire tekintettel az állami adóhatóság az adóző adószámát megtagadta, az adószám megállapítását megtagadó határozat adózőval történő közlésétől számított 8 napon belül

kimentési kérelmet terjeszthet elő. A határidő jogvesztő, elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjesztésének nincs helye.

(5) Az állami adóhatóság az adószám megállapításának megtagadása tárgyában hozott határozatot visszavonja, és az adószámot megállapítja, ha

a) az adószám megállapítását a (2) bekezdés *aa)*, *ab)*, vagy *b)* pontja alapján tagadta meg és az a vezető tisztségviselő, vagy tag, akire tekintettel az állami adóhatóság az adózó adószámának megállapítását megtagadta, a (4) bekezdés szerinti kérelmére indult eljárásban bizonyítja, hogy

aa) az adószám megállapításának megtagadására okot adó tartozást az azt felhalmozó adózó azért nem tudta kiegyenlíteni, mert az általa teljesített termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás ellenértékét egy vagy több vevő, illetőleg megrendelő részben vagy egészben nem egyenlítette ki, és

ab) a vevőkkel, megrendelőkkel szemben fennálló – illetőleg a felszámolás vagy kénysztörlési eljárás kezdő időpontjában fennállt –, határidőre ki nem egyenlített követelések összege az adótartozás összegét eléri vagy meghaladja, illetőleg a felszámolás vagy kénysztörlési eljárás kezdő időpontjában elérte vagy meghaladta, és

ac) az adótartozást felhalmozó adózó a követelések érvényesítése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben tőle elvárható.

b) az adószám megállapítását a (2) bekezdés *aa)* vagy *b)* pontja alapján tagadta meg, és az a vezető tisztségviselő, vagy tag, akire tekintettel az állami adóhatóság az adózó adószámának megállapítását megtagadta, a (4) bekezdés szerinti kérelmére indult eljárásban, a kérelem benyújtásával egyidejűleg igazolja, hogy a kizáró ok alapjául szolgáló adótartozás már nem áll fenn.

(6) Az állami adóhatóság az adószám megállapításának megtagadása tárgyában hozott határozatot visszavonja, és az adószámot megállapítja akkor is, ha az adószám megállapítását a (2) bekezdés *ac)* pontja alapján tagadta meg, és az a vezető tisztségviselő, vagy tag, akire tekintettel az állami adóhatóság az adózó adószámát megtagadta,

a) az adószám megtagadására okot adó adószám törléssel érintett adózóban (e bekezdés alkalmazásában: törölt adózó) tagi jogviszonnnyal nem rendelkezett, és

b) a (4) bekezdés szerinti kérelmére indult eljárásban okirattal bizonyítja, hogy vezető tisztségviselőként a törölt adózó jogszerű működésének helyreállítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(7) Az állami adóhatóság jogosult a (4) bekezdés szerinti kérelemben foglaltak valódiságát – így különösen a tartozást felhalmozó adózó által teljesített

termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás tényleges megvalósulását – a (2) bekezdés *aa)* alpontja, valamint *b)* pontja szerinti adó tartozással rendelkező adózónál, illetőleg az (5) bekezdés *a)* pontja szerinti vevőnél, megrendelőnél vizsgálni, illetőleg e tekintetben a korábbi ellenőrzések eredményeit felhasználni.

(8) A (4) bekezdés szerinti kérelem elbírálására nyitva álló határidőbe nem számít bele a (7) bekezdés szerinti ellenőrzés(ek) időtartama.

(9) Az állami adóhatóság az adószámot a 17. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti bejelentéstől számított 1 munkanapon belül állapítja meg, ha a cégbíróság által közölt adóazonosító szám alapján folytatott vizsgálat eredményeképpen a (2) bekezdésben meghatározott akadályok egyike sem valószínűsíthető ezen határidőn belül, egyébként az adószám megállapítása, vagy megtagadása tárgyában a 17. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti bejelentéstől számított 8 munkanapon belül dönt. Ennek során felszólíthatja az adózó vezető tisztségviselőjét, illetve tagját arra, hogy nyilatkozzon a (2) bekezdésben meghatározott akadály fennállásáról. Az állami adóhatóság elektronikus úton értesíti a cégbíróságot, ha az adózó adószámának megállapítására nem került sor az 1 munkanapos határidőn belül.

(10) Ha az állami adóhatóság az adószám megállapítását megtagadja, úgy az előtársaság adókötelezettségeinek teljesítéséért az előtársaság tagjai (részvényesei) egyetemlegesen felelnek. Mulasztás esetén az állami adóhatóság a mulasztási bírságot – magánszemély esetén a magánszemély adózókra meghatározott bírságmérték alkalmazásával – valamennyi tagra (részvényesre) kiszabhatja.

(11) Az állami adóhatóság az (1)–(9) bekezdés alkalmazása során az adózót a részére képzett technikai azonosítószámon tartja nyilván, amelyet az adószám megállapítása iránti kérelem jogerős elutasítása esetében törölni kell. Ha a (9) bekezdés szerint az állami adóhatóság elektronikus úton arról értesíti a cégbíróságot, hogy az adózó adószámának megállapítására nem került sor az 1 munkanapos határidőn belül, ezen értesítéssel együtt közli a cégbírósággal, és a cégbíróság útján az adózóval a technikai azonosító számot. Az adószám megállapításáig az adózó adókötelezettségeit a technikai azonosító szám feltüntetésével teljesíti.

(12) Amennyiben az adószám megállapítását követő egy éven belül az állami adóhatóság tudomására jut, hogy az adózó adószámának megállapítására a (2) bekezdésben meghatározott valamely akadály fennállása ellenére került sor, az állami adóhatóság a 24/D. § rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával jár el az adózóval szemben.

(13) Ha az adózó vezető tisztségviselője vagy tagja olyan gazdasági társaság, vagy olyan gazdasági társaság jelenlegi vagy volt vezető tisztségviselője, illetve tagja, amelyben a Magyar Állam, vagy az államot megillető tulajdonosi

jogokat gyakorló szervezet közvetlenül, vagy közvetett módon 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkezik, az érintett személy az adószám megállapítását megtagadó határozat, vagy az állami adóhatóság Art. 24/D. § (2) bekezdése szerinti felszólításának kézbesítését követő 8 napos jogvesztő határidőn belül az adóregisztrációs eljárás megszüntetése érdekében kérelmet nyújthat be az állami adóhatósághoz. A kérelem alapján az állami adóhatóság az adószám megállapítását megtagadó határozatot visszavonja, és az adószámot megállapítja, illetve az adóregisztrációs eljárást megszünteti.

24/D. § (1) Az állami adóhatóság a 17. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti adózók vezető tisztségviselőjének, képviselőre jogosult tagjának, vagy a korlátolt felelősségű társaság, zártkörűen működő részvénytársaság esetében az 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagja, vagy részvényese, egyszemélyes gazdasági társaság esetében a tag vagy részvényes (e § alkalmazásában a továbbiakban: tag) személyében történt változásról történt tudomásszerzést követően 30 napon belül megvizsgálja, hogy a változás miatt bekövetkezett-e a 24/C. § (2) bekezdésben meghatározott valamely akadály.

(2) Az állami adóhatóság az akadály megállapítása esetén felszólítja az adózót, hogy a felszólítás kézbesítésétől számított 30 napon belül hárítsa el azt. Abban az esetben, ha az adózó nem tesz eleget a felszólításnak és mulasztását nem menti ki, a 24/B. § szerint jár el, azzal, hogy az adószám törlését elrendelő határozatot – a hirdetményi úton történő közlés mellőzésével – közvetlenül az adózóval közli.

(3) Az a vezető tisztségviselő, vagy tag, akire tekintettel az állami adóhatóság az adózót a (2) bekezdés szerint felszólította, a felszólítás adózó által történt kézhezvételétől számított 8 napos jogvesztő határidőn belül a 24/C. §

(4) bekezdése szerinti kimentési kérelmet terjeszthet elő. A kérelem elbírálására a 24/C. § (5)–(8) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy amennyiben az állami adóhatóság az adózó kérelmének helyt ad, úgy az adószám (2) bekezdés szerinti törlését mellőzi.”

III.

[20] Az indítvány nem megalapozott.

[21] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az Art. kifogásolt szabályai ellentétben állnak-e az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésével.

- [22] Az előző Alkotmány korábban deklarálta, hogy Magyarország piacgazdaság – a tervgazdaság elvetéseként [9. § (1) bekezdés], valamint tartalmazta, hogy az állam elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát [9. § (2) bekezdés].
- [23] Az Alaptörvény a gazdasági rendszerről nem tartalmaz hasonló döntést. Ugyanakkor az Alapvetés szabályai között [M] cikk] szerepel, hogy hazánkban a vállalkozás szabad, és az állam biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Az Alaptörvény a piacgazdaság kifejezést nem tartalmazza, és a vállalkozás szabadságát az értékteremtő munkával együtt említi az M) cikk (1) bekezdésében. Az Alaptörvény az M) cikken kívül – az előző Alkotmánnyal ellentétben – az alapjogok között külön tartalmazza, hogy mindenkinek joga van a vállalkozáshoz, ugyanakkor ezt a jogot a közösség gyarapodásához való hozzájárulás kötelezettségével köti össze (XII. cikk).
- [24] 1.1. Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése szerint a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. Noha az M) cikk (1) bekezdése az Alaptörvénynek nem az alapjogi részében helyezkedik el, az nemcsak az emberre, hanem, amennyire lehet, más jogalanyokra is vonatkozik.
- [25] Az Alkotmánybíróság korábban többször értelmezte az előző Alkotmánynak azt az M) cikk (1) bekezdéséhez hasonló szabályát, amely az általános rendelkezések között kimondta, hogy az állam elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát [9. § (2) bekezdés].
- [26] Az Alkotmánybíróság ezt a rendelkezést úgy értelmezte, hogy „a vállalkozáshoz való jog alapjog, mely azt jelenti, hogy bárkinek Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga tehát nem abszolútizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.” {54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341–342., 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [153]–[154], 26/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [176]}

- [27] Az Alaptörvény M) cikkét az Alkotmánybíróság 8/2014. (III. 20.) AB határozata értelmezte. A határozat megállapította, hogy az Alaptörvényben az M) cikk nem a „Szabadság és felelősség” címet viselő részben, vagyis nem az alapjogok között helyezkedik el. Az M) cikk mindhárom mondatának az alanya „Magyarország”, és nem „mindenki” vagy a „magyar állampolgár”, mint általában az alapvető jogoknál. A határozat – amely a három mondat közül az M) cikknek az (1) bekezdésével azonos szerkezetű (2) bekezdését értelmezte – úgy foglalt állást, hogy annak alapján alapvető jogot közvetlenül nem lehet érvényesíteni, hanem csak más jogszabály közbejöttével.
- [28] Az M) cikk (1) bekezdésével összefüggésben valamely támadott jogszabály vizsgálatakor nem lehet az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében az alapvető jogok korlátozásának feltételeire előírt szabályokat alkalmazni.
- [29] 1.2. Az adóregisztrációs eljárást a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvény vezette be. A cégjogi, társasági jogi és a csődjogi szabályozás megváltoztatásának – a törvényjavaslat indokolása szerint – az volt a célja, hogy visszaszorítsa a piaci életben tapasztalt, a hitelezőket és az államot károsító, a cégeljárás egyszerűsítésével visszaélő vállalkozói magatartásokat.
- [30] A szabályozás azokat a természetes személyeket, akik meghatározó befolyást gyakoroltak jelentős adótartozást (pl. 180 napon keresztül folyamatosan fennálló, 15 millió forintot meghaladó) felhalmozó társas vállalkozásban, más adózóktól távol tartani törekszik. Ennek az eszköze az adószám megállapításának megtagadása vagy az adószám törlése, amely érinti mind az adózót, mind a természetes személyt.
- [31] 1.2.1. Adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adózó folytathat, bizonyos kivételekkel. Az adóköteles tevékenységet folytatni kívánó adózó adószám megállapítása végett köteles az állami adóhatóságnál bejelentkezni vagy a cégbírósághoz intézett bejegyzés iránti kérelem és mellékletei benyújtásával kérni az adószám megállapítását.
- [32] Habár adóköteles tevékenységet általában csak adószámmal rendelkező adózó folytathat, a bejelentkezési és bejelentési kötelezettségét teljesítő adózó vállalkozáshoz való joga ezzel nem szenved aránytalan korlátozást [ezt állapította meg az adószám törléséről szóló hasonló szabályt vizsgáló 26/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 398, 424.]. A határozat értelmében az adózó

érdekkörébe tartozik az, hogy adószámmal rendelkezék; az adószámmal rendelkezés valamely vállalkozás megkezdése feltételrendszere egyik elemének tekinthető.

- [33] A vizsgált szabályozás egyebek között a társas vállalkozás adózó számára a vállalkozásban vezető tisztségviselővé válás egyes feltételeit tartalmazza, az adószám megállapításához vagy törléséhez kötve, és lényegében kizárja azokat a személyeket, akikhez adó tartozás felhalmozása köthető hasonló funkcióban. Az adózó választhat más személyeket, vagy kérelem alapján indult külön eljárásban az adózó vagy vezető tisztségviselője – egyéb feltételek fennállása mellett – igazolhatja, hogy az adózó a követelések érvényesítése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben tőle elvárható [24/C. § (4)–(5) bekezdés, 24/D. § (3) bekezdés], vagy az adó tartozás már nem áll fenn. A kérelem alapján az adóhatóság vagy megállapítja az adózó adószámát, vagy mellőzi a törlést, vagy határozattal utasítja el az adózó kérelmét.
- [34] Az Alkotmánybíróság szerint a most vizsgált szabályok nincsenek ellentétben az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésével, mert nem állapítható meg, hogy jelentős adó tartozás felhalmozásában valamely adózónál meghatározó befolyással rendelkező természetes személy kizárása másik adózó működéséből a vizsgált szabályokban szereplő módon a vállalkozás akadályozását vagy a vállalkozóvá válás lehetetlenné tételét jelentené az adózót illetően.
- [35] 1.2.2. Azt is megállapította az Alkotmánybíróság, hogy bár a szabályok azt a természetes személyt, akinek a törvény az adó tartozás fennállását tudja be, korlátozzák abban, hogy társas vállalkozásban meghatározó befolyást gyakorló módon vállalkozóvá válják, ez nem jelenti az M) cikk (1) bekezdése sérelmét. Az M) cikk (1) bekezdéséből közvetlenül nem erednek jogok magán-személyekre, csak más jogszabály közbejöttével. Az M) cikk (1) bekezdéséből általánosságban az államnak az a kötelezettsége következik, hogy – az Alaptörvényben szereplő alkotmányos értékek figyelembevételével – a vállalkozás szabadságára irányuló intézményrendszert létrehozza és fenntartsa. Ez a kötelezettség nem teljesen azonos az állam alapvető jogok érvényesülését segítő intézményvédelmi kötelezettségével. Nem vezethető le az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdéséből az, hogy a vállalkozóvá válás korlátozásának bizonyos formája, mértéke, vagy a vállalkozóvá válás valamely feltétele közvetlenül az M) cikk (1) bekezdésébe ütköző lehetne.
- [36] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény M) cikkének (1) bekezdése sérelmére alapított indítványt elutasította.

- [37] 2. A bírói kezdeményezés nem tartalmaz érvelést az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, az E) cikk (2)–(3) bekezdésének, valamint a XII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatban. Ezért az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályaival kapcsolatban nem vizsgálódott érdemben. Az indítványnak ugyanis indokolnia kell, hogy a sérelmezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására.
- [38] Nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha félreérthetően jelöli meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél, vagy pusztán megjelöli azt, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns. {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [19]}
- [39] Ugyanakkor a bírói kezdeményezés visszautasításának az alaptörvény-ellenesség vizsgálatát illetően [Abtv. 25. § (1) bekezdés] nem volt helye, mert az – az M) cikkel kapcsolatban – megfelelt az ilyen indítvánnyal szemben támasztható követelményeknek.
- [40] 3. Az Alkotmánybíróság Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása (2013. március 25.) hatálybalépését követően, az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontja kapcsán úgy foglalt állást, hogy „az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [41] Az Alkotmánybíróság több határozatban rámutatott arra, hogy az Európai Unió jogrendszere nemzetközi jogi eredete ellenére önálló jogrendszer, amelyben az Alkotmánybíróság az ún. eredeti jogot, azaz „szerződési eredetük dacára, az Európai Unió alapító és módosító szerződéseit nem nemzetközi szerződésként

- kívánja kezelni” (1053/E/2005. AB határozat, ABH, 2006, 1824, 1828.), és ezek a „szerződések, mint elsődleges jogforrások és az Irányelv, mint másodlagos jogforrás közösségi jogként a belső jog részei, mivel a Magyar Köztársaság 2004. május 1-jétől az Európai Unió tagja. Az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából a közösségi jog nem minősül az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében meghatározott nemzetközi jognak.” [72/2006. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2006, 819, 861.; 32/2008. (III. 12.) AB határozat, ABH 2008, 325, 334.]
- [42] Az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése az előző Alkotmány 7. § (1) bekezdése szabályaival azonosan rendelkezik abból a szempontból, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörét illetően a közösségi jog nemzetközi szerződésnek minősül-e.
- [43] Az ismertetett gyakorlat alapján az EUMSZ az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából nem minősül nemzetközi szerződésnek.
- [44] Ezért az Alkotmánybíróság az indítványnak az Abtv. 32. § (2) bekezdése szerinti részét, az Abtv. 64. § a) pontja alapján visszautasította, mert az indítvány elbírálása ebben a részében nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [45] Megállapítható az is, hogy az EUMSZ rendelkezésével kapcsolatban az indítványozó által hivatkozottak nem értékelhető körülmények, azzal nem állnak összefüggésben, ezért az indítványnak ezt a részét az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja alapján is vissza kellett utasítani.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Stumpf István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/660/2015.

